

[Time: 2 1/2 Hours]

[Marks:75]

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. All questions are compulsory.
2. Each question carries 15 marks.

- Q.1 Explain the relationship between urban business class and politics in Maharashtra.
OR
Review the relationship between cooperative sector and politics in Maharashtra.
- Q.2 Give reasons for decline of Congress party in politics of Maharashtra
OR
Discuss the performance of Shiv Sena in Maharashtra politics along with the challenges before it.
- Q.3 Elaborate fully on tribal movement in Maharashtra with respect to Bhoomi Sena.
OR
Assess the contribution of Shetkari Sanghatana led by Sharad Joshi in Maharashtra in solving peasant problems.
- Q.4 Elaborate on the development of right to information movement in Maharashtra.
OR
Discuss any one environmental movement in Maharashtra.
- Q.5 Write short notes (**any three**)
a. Land issues in Maharashtra
b. Rising influence of BJP at state level
c. Setback to MNS in Maharashtra politics
d. Swabhimani Shetkari Sanghatana.
e. Concept of civil society.

TURN OVER

[वेळ : 2 1/2 तास]

[गुण : ७५]

- N.B: 1. सर्व प्रश्न सोडविणे आवश्यक आहे.
2. प्रत्येक प्रश्नाला १५ गुण आहेत.

- प्र.१ महाराष्ट्राच्या शहरी उद्योजक वर्गाचे महाराष्ट्राच्या राजकारणाशी असलेले संबंध स्पष्ट करा.
किंवा
महाराष्ट्रातील सहकारी क्षेत्र आणि राजकारण यातील संबंधाचा आढावा घ्या.
- प्र.२ महाराष्ट्राच्या राजकारणातील काँग्रेस पक्षाच्या जहासाची करणे द्या.
किंवा
महाराष्ट्राच्या राजकारणातील शिवसेनेची कामगिरी तसेच शिवसेनेसमोरील आव्हानांची चर्चा करा.
- प्र.३ आदिवासी चळवळीच्या संदर्भात महाराष्ट्रातील भूमीसेना या आदिवासी संघटनेच्या कार्याचे पूर्ण विवेचन करा,
किंवा
महाराष्ट्रातील शेतकऱ्यांचे प्रश्न सोडविण्यासाठी शरद जोशी यांच्या नेतृत्वाखालील शेतकरी संघटनेने केलेल्या कार्याचे परीक्षण करा.
- प्र.४ महाराष्ट्रातील माहितीच्या अधिकाराच्या चळवळीच्या वाटचालीचे विवेचन करा.
किंवा
महाराष्ट्रातील कोणत्याही एका पर्यावरणाच्या चळवळीची चर्चा करा.
- प्र.५ टिपा लिहा (कोणत्याही तीन)
a. महाराष्ट्रातील जमिनीचे प्रश्न
b. राज्यस्तरावर भाजपचा वाढता प्रभाव
c. महाराष्ट्राच्या राजकारणात मनसेची पिछेहाट
d. स्वाभिमानी शेतकरी संघटना
e. नागरी समुदायाची संकल्पना
